

OP DE HOOGTE

Augustijns Centrum
de Boskapel

februari 2009

“... bij tijd en wijle van mening verschillen zonder haat, alsof iemand het oneens was met zichzelf en juist door die schaars voorkomende onenigheid fleur geven aan de eensgezindheid van meestal ...” “
(Augustinus, *Belijdenissen*, IV,8,13,p.113)

Colofon :

Op de Hoogte is het bulletin van de Boskapelgemeenschap. Het biedt ruimte voor Boskapellers en andere bezoekers van de kapel om te schrijven of te lezen over zaken die de gemeenschap van de Boskapel of de kerkgemeenschap in het algemeen raken.

Ook geeft het informatie over vieringen in de kapel en andersoortige informatie over activiteiten die vanuit de Boskapel worden ondernomen.

Op de Hoogte verschijnt 11 maal per jaar.

Redactie:

Gerard Willems, Schoutstraat 23, 6525 XR Nijmegen
024 3554903, gerard.m.willems@planet.nl
Mechy Dolmans-van Oosterhout, mecchy@xs4all.nl
(beiden eindredactie)
en Chris Dijkhuis

Lay-out en druk:

Helma Bertels, Myriam Devos, Hans Thoonen
(e-mail jgmthoonen@hetnet.nl)

Abonnementen:

Na schriftelijke aanmelding ontvangt u voor 9 euro een jaar lang *Op de Hoogte* thuis

Adres Boskapel:

Graafseweg 276
6532 ZV Nijmegen
tel/fax 024-3776968 bgg 024-3726610
homepage: www.boskapel.nl
e-mail: a.c.boskapel@wanadoo.nl
Postbank: 22.06.916, Rabobank: 15.78.32.856
t.n.v. Rector Boskapel

VOORWOORD

Advent en Kerstmis waren maar net voorbij toen de hevige kortstondige winter kwam. Ook zo genoten daarvan? Of als u slecht ter been bent zo genoten omdat anderen zo genoten? Eindelijk hield Nederland even op met mopperen. De vreugde en dankbaarheid om het (Gods)geschenk was alom te horen en van de gezichten af te lezen. En als het maar enigszins kon werd alles opzijgezet om van de pure schoonheid van sneeuw- en ijslandschap te genieten. Wat echt en puur is blijkt ook zeldzaam. Menigeeen had hier geen vier weken, maar 12 jaar op moeten wachten en kreeg alsnog een echt Kerstgevoel.

In dit nummer blikken we ook even terug op Kerstmis in de Boskapel: er is een verslagje van Marijn Loonstra over de kerstviering van de kinderen. Pater Martien Konings uit Congo bedankt ons voor de opbrengst van de Adventsactie en Juliana Fragoso vertelt wat die actie voor haar heeft betekend.

Intussen weten we dat er van alles gaande is rond het voortbestaan van de Boskapel. Er was een extra kapeloverleg op 20 jan j.l. waar het er soms heftig en emotioneel aan toeging. Maar het gaat de goede kant op. Zie de mededelingen van het Bestuur. En verder gaan we gewoon door (zei Joost, lang zal hij leven!) want het is de kunst temidden van alle rumoer en onzekerheid, programma's en plannen te blijven maken in de hoop dat het bouwwerk overeind blijft!

“Waar waren we ook al weer gebleven?”, horen we Geert Mak zich elke zondag afvragen bij het vervolg van zijn TV-serie *In Europa*. Chris Dijkhuis mag zich dat terecht ook afvragen bij zijn maandelijkse aflevering van Augustinus' *Stad van God*. We zijn nog steeds bij boek XI en we zien Augustinus worstelen met het probleem van het kwaad in de wereld. Hij ziet de schepping in tegenstellingen: licht tegenover donker, engelen tegenover duivels, het goede tegenover het kwaad. Zo zal Augustinus

uiteindelijk aankomen bij zijn *goede stad* tegenover de *slechte stad*.

En waar zijn zij gebleven, die pelgrims met paard en wagen op weg naar Rome, Jeruzalem en Mekka? Of zoals ze het zelf zeggen op weg naar “het Heilige Land”. Dit *heilig* durf je bijna niet meer uit te spreken, zeker niet als je bedenkt dat dit *heilige* land zich zowel in Israël als Palestina bevindt. Juist omdat het land *heilig* is voor joden, christenen en moslims is het land helaas al eeuwen een toneel van oorlog en strijd. Het gaat Erik en Ineke om die eeuwenoude traditie van op pelgrimstocht gaan, lopend over oude pelgrimswegen met die talloze kloosters, kerken en kapelletjes, die vaak zelf ook bedevaartplaatsen zijn. Daar de sfeer proeven en bidden met pelgrims ter plaatse. U vindt een impressie van hun derde etappe.

De leesgroep is weer actief geweest, Gerard Willems doet verslag. En vanachter de Amnestietafel vertelt Ank van Balkom ons een aardige anekdote uit de tijd dat zij onderwijzeres was.

Mechy Dolmans-van Oosterhout en Gerard Willems

LITURGIEKALENDER voor de zondagen in februari 2009

- *4e tot en met 7e zondag van liturgisch jaar B (Marcus)*
- *kleur groen*
- *tijd van de viering: half 11*

Nadat Jezus in het eerste hoofdstuk van Marcus aan de lezers is voorgesteld, volgen er een aantal genezingsverhalen. De schrijver wil ons al vertellend laten zien wie Jezus is en waar hij voor staat.

- 1 februari: Marcus 1, 21-28. 'Een man met gezag'.
Agapèviering. Karel Peijnenborg.
- 8 februari: Marcus 1, 29-39. 'Een man die geneest'.
Euch.viering. Joost Koopmans
- *15 februari: Johannes 15, 20-27: 'Aan de oorsprong'. Dit thema is gekozen door Martien van den Nieuwenhuizen die op deze dag, samen met Bert Bocxe afscheid neemt van de Boskapelgemeenschap. Hij zal spreken over de oorsprong van het kerk-zijn. Met hun vertrek naar klooster Mariënhage in Eindhoven eindigt ook het augustijnenconvent van Nijmegen op te bestaan. Na de viering kunnen we deze twee augustijnen de hand schudden.*
- 22 februari: Marcus 2, 1-12. 'Een lamme gedragen door zijn vrienden'. Bert van Balkom.
- *Woensdag 25 februari: Asdag. Inleiding op de veertigdaagse vastentijd. Viering rond het teken van as om 19.30u.*

MET ELKAAR VERBONDEN

Het was een echte viering van verbondenheid, die zondag de 25e januari rondom mijn 65e verjaardag en de op handen zijnde verzelfstandiging van de Boskapel. Het viel me op dat in de vele enveloppen die ik mocht ontvangen volgeschreven kaarten zaten. Ze gaan allemaal over de voortgang van de Boskapel en het feit dat ik er nog de pastor van blijf. 'Wij leunen en steunen ten eerste op jou en zonder jou zouden we een dolende, dwalende groep welwillenden worden,' schrijft iemand. Ook komen enkele schrijvers terug op het kapeloverleg van 20 januari jl. en hoe belangrijk het is dat we in concrete discussiepunten 'de sfeer van vriendschap' bewaren, ook als de meningen verschillen en dat het goed is dat zo iemand als de pastor ons daar aan herinnert. Tot verdere verdieping van het keerpunt in de Boskapelgeschiedenis volgen hier de belangrijkste punten uit de overweging die ik op 25 januari hield.

Mensen verzamelen

In oorsprong is de kerk een gemeenschap van mensen die via Christus met elkaar verbonden zijn. En daar sluit Augustinus op aan als hij mensen om zich heen verzamelt waarmee hij wil samenleven. Zo'n samenleving wil een kerk in het klein zijn, in christelijke liefde met elkaar verbonden, met een open deur voor alle mensen die op zoek zijn naar méér.

Geïnspireerd door Augustinus verzamelen augustijnen op de plekken waar ze wonen en werken mensen om zich heen, niet alleen om een stuk gezelschap aan elkaar te beleven, maar ook om hen te vormen tot mondige christenen en hen te leren verantwoordelijkheid te dragen voor de gemeenschap.

Kerkvorming is in onze spiritualiteit gemeenschapsvorming.

Mondige christenen

Nu de augustijnen door hun krimpend ledental ook Nijmegen helaas moeten verlaten, hebben ze herhaaldelijk de wens uitgesproken dat het hier verder kan gaan. 'We doen ons best', zo

schrijft de prior provinciaal Paul Clement in een brief, 'dat een aantal diensten die wij aan kerk en samenleving hebben verleend onder de koepel van de Boskapelgemeenschap kunnen doorgaan.' En in het goed bezochte kapeloverleg vertelde hij dat bij de verkoop van de kapel bedongen wordt dat wij hier als gemeenschap een plek behouden. Ook wordt bekeken hoe we daar kerkordelijk het beste mee kunnen omgaan. Tegelijkertijd drong hij er op aan dat wij onze verantwoordelijkheid nemen. Hij vergeleek ons met volwassen geworden kinderen die op eigen benen staan. Wij hebben in het proces van verzelfstandiging een stuk verantwoordelijkheid gekregen. En nu is de tijd rijp om die verantwoordelijkheid ook te nemen. Ik denk hierbij aan het evangelieverhaal waarin vissers door Jezus worden opgeroepen tot een nieuwe taak, namelijk om 'vissers van mensen' te worden. Daarvoor moeten ze hun gevestigde leven achterlaten om door die nieuwe taak op een nieuwe wijze met nog veel meer mensen verbonden te raken.

Twee gemeenschappen

Maar als het goed is blijft er wel een band tussen volwassen geworden kinderen en hun komaf. Zo zal er ook een band blijven tussen ons en de OSA-Orde. Als Boskapel horen we immers bij de Augustijnse Beweging, er is een Familia, er zijn leeravonden ter verdieping, en...er blijft een augustijnse pastor! Dat is niet vanzelfsprekend, want ik ben nu toch echt 65 geworden! En wat van nog meer betekenis is: op 18 februari verhuizen de medebroeders Bert en Martien naar klooster Mariënhage in Eindhoven, waarna ons convent wordt opgeheven.

Ik hoor bij twee gemeenschappen: die van de augustijnen en die van de Boskapel. Om mijn verbondenheid met de augustijnen te waarborgen word ook ik 'conventualis'(behorend bij het convent) van Mariënhage, zij het als uitwonend lid. Want ik hoor ook bij de Boskapelgemeenschap. In de twintig jaar dat ik hier ben, is deze gemeenschap me dierbaar geworden. Daarvóór was ik vijftien jaar pastor van Wolfskuil/Rozenbuurt. Dat ik na al die jaren ook nog

door wijkbewoners gevraagd wordt om levensmomenten pastoraal te begeleiden, vervult me met dankbaarheid en trots. Vijfendertig jaar pastor: er te mogen zijn voor mensen van allerlei snit tussen wieg en graf...ik vind het een prachtige levensvervulling, niet aan pensioen onderhevig. De kleine Julie (10) had gelijk toen ze me na de geslaagde kinder-kerstviering een hand gaf en zei: 'Je hebt het goed gedaan Joost, priester-zijn is voor jou de perfecte oplossing!' Maar zoals iemand tijdens het kapel-overleg zei: 'Joost heeft niet het eeuwige leven.' Daar ben ik me zeer van bewust. Uit de ruimte die ik aan anderen geef moge blijken dat ik niet zou willen dat de Boskapel van mijn persoon afhangt. Wel ben ik ervan overtuigd dat een geloofsgemeenschap een pastor nodig heeft om aan dat geloven vorm en inhoud te geven. Nu zowel de Boskapel als ikzelf voor een overgangsmoment staan zie ik het nog als mijn taak om *toen en toekomst* mee te helpen overbruggen. Daarom heb ik gezocht naar een onderkomen dicht bij de Boskapel, en dat wordt Catharinahof, een appartementencomplex voor zelfstandig wonen in een religieuze omgeving, gelegen in de Rosa de Limastraat tegenover sportpark Quick.

Moed

Er zal moed van ons gevraagd worden, van u maar ook van mij, om je gewonnen te geven aan iets waarvan je de consequenties nog niet ten volle kunt overzien. Alles ging tot nog toe zo gemakkelijk: alles hier is van ons en de augustijnen stonden garant voor de grote financiële uitgaven en kerkordelijk klopte het ook wel. Hoe zal het zijn als wij huurder worden; als wij het gebouw gaan delen met de gereformeerde christenen? Mooi vond ik het om tijdens een overleg dat we onlangs met hen hadden te merken, dat de gang naar de Boskapel ook voor hen een zoektocht is. 'De Boskapel is op onze weg gekomen', zei één van hen, 'en we willen serieus bekijken wat God daarmee voor heeft.' Durven wij het ook zo te bekijken: of God er misschien iets mee voor heeft dat we in nieuw vaarwater terecht komen? Opent Hij op deze

manier een toekomst voor ons, nu een lange periode wordt afgesloten? Moed is, zonder alle antwoorden te zien, een stap vooruit zetten, er op vertrouwend dat de hulp die je nodig hebt, zal komen. Al gaande de weg zal hij komen.

Als wij ons in dit hele proces maar laten leiden door het liefderijke geloof zoals Augustinus dat heeft uitgewerkt. Zo'n geloof jaagt mensen niet uit elkaar, zet hen niet tegen elkaar op. Zo'n geloof heeft vertrouwen als fundament, het verzamelt mensen, brengt hen bijeen en houdt hen bijeen!

DANK

Ik wil iedereen bedanken die op deze dag zo hartelijk en gul aanwezig was. Jammer genoeg moesten een aantal vaste bezoekers verstek laten gaan door ziekte, vakantie of anderszins. Wat niet kan, kan niet, maar ik heb jullie wel gemist hoor! Juist omdat we verbonden zijn met elkaar.

ANDERE VOORDEUR

Na 18 februari is ons huis, waar iedereen even kon binnen lopen voor een kop koffie en een praatje, geen convent meer. Ik woon daar dan nog voorlopig alleen (met Henk Gols), maar wij hebben veel te doen. Alleen voor persoonlijk bezoek ben ik daar bereikbaar. Ieder die voor de Boskapel komt, moet zich melden via de zijdeur bij de grote zaal. 's Morgens zijn daar vaak enkele mensen aanwezig.

OPRUIMING

Op zondag 22 februari houden we na de viering een 'opruimingsactie'. Er staan dan in het convent nog meubels en andere voorwerpen die te koop worden aangeboden. Volg de mededelingen in de Boskapel

Joost Koopmans

VAN DE BESTUURSTAFEL

Extra kapeloverleg van 20 januari 2009

De opkomst bij het extra kapeloverleg van 20 januari 2009 was bijzonder groot. Ongeveer 70 mensen bezochten het overleg. De koffiezaal zat compleet vol.

Aan het begin van het overleg gaf notaris Ruud van Gerven een uitleg over het oprichten van een vereniging of stichting. Het bestuur heeft haar voorkeur uitgesproken voor het oprichten van een stichting. De notaris had op verzoek van het bestuur ontwerp statuten gemaakt voor een stichting, maar hierin moet nog het één en ander worden aangepast en tevens moest de instemming worden afgewacht van het kapeloverleg alvorens deze statuten verder kunnen worden uitgewerkt.

Na de pauze maakte de Prior Provinciaal, Paul Clement, bekend wat de stand van zaken is van de verkoop van kapel en convent. Er wordt nog steeds onderhandeld tussen de orde van de Augustijnen en woningbouwvereniging Standvast, maar de verkoop zal wel doorgaan.

Aan het eind van het kapeloverleg heeft de vergadering het bestuur gemachtigd een stichting op te richten en tevens door te gaan met de verzelfstandiging, met het verzoek nog met elkaar de consequenties ervan voor onze plaats in de kerkorde nader te bespreken.

De vergadering werd goed en met interesse door de aanwezigen gevolgd, hetgeen bleek uit kritische en ook inspirerende vragen en opmerkingen tijdens het overleg.

Momenteel wordt het verslag van dit kapeloverleg opgesteld en deze notulen zullen zo snel mogelijk worden gepubliceerd.

Overleg met de samenwerkende kerken 'Gereformeerde kerk (vrijgemaakt)' en de 'Christelijke Gereformeerde kerk' in Nijmegen

Op 21 januari jl. heeft het bestuur van de Boskapel – aangevuld met Antoinette Meys als voorzitter van de stuurgroep verzelfstandiging – een ontmoeting gehad met leden van de

commissie huisvesting van de samenwerkende kerken 'Gereformeerde kerk (vrijgemaakt)' en de 'Christelijke Gereformeerde kerk' in Nijmegen. Doelstelling van deze ontmoeting was een wederzijdse verkenning van wensen en verwachtingen en het uitwisselen van de stand van zaken. De beide gereformeerde gemeenschappen willen tot één gemeenschap fuseren in 2010; maar niet uit armoede of noodzaak omdat ze te klein worden. In tegendeel, beide gemeenschappen groeien. Zij hebben echter de overtuiging dat ze samen meer voor Nijmegen en omgeving kunnen betekenen dan ieder afzonderlijk. Hun geloofsbeleving kenmerkt zich door een grote gemeenschapszin en een veelheid aan activiteiten naast de diensten op zondag zoals kindernevendiensten, activiteiten voor jongeren, catechisatie, leesgroepen. Voor de gefuseerde gemeenschap zoeken zij een nieuwe plek, centraal in Nijmegen, die plaats biedt aan 400 gelovigen tijdens de dienst en daarnaast nevenruimten heeft voor de andere activiteiten, een plek van waaruit zij ook voor de omgeving iets willen betekenen. De Boskapel voldoet op veel punten aan hun Programma van Eisen. Sinds het najaar van 2008 houden de gemeenschappen een gezamenlijke dienst op zondagmiddag in de Boskapel, 1x per 2 weken. Zo ervaren zij hoe het is om te gast te zijn in een kerk, die aan een andere gemeenschap toebehoort. Zij geven aan, dat zij deze ervaring waardevol vinden met het oog op de toekomst waarin de situatie omgekeerd zou kunnen zijn, namelijk dat wij als Boskapelgemeenschap te gast zijn bij de Gereformeerde Gemeente.

De commissie huisvesting van beide samenwerkende kerken heeft voorkeur om op termijn eigenaar te worden van de Boskapel en daarin plaats te blijven bieden aan de Boskapelgemeenschap. De commissie huisvesting zal dit voorstellen aan haar achterban, die e.e.a. nog moet besluiten.

In de nabije toekomst zal Standvast Wonen eigenaar zijn van de Boskapel en zal er sprake zijn van huur door beide

gemeenschappen. Hoe de verdeling eruit zal gaan zien, daarover zullen wij in volgende gesprekken verder praten.

Wat wij in deze ontmoeting hebben ervaren: een grote openheid van beide kanten, het vertrouwen en de wil om er samen op een goede manier uit te komen, het wederzijds respect voor de eigenheid van ieders geloof en het zoeken naar overeenkomsten in de geloofsbeleving en de eerbied van de Gereformeerde gesprekspartners voor de traditie van de Boskapelgemeenschap in deze kerk.

Aan ons is gevraagd om in kaart te brengen welke ruimten wij wanneer nodig hebben en daarbij ook te kijken naar welke ruimten we gemeenschappelijk zouden kunnen gebruiken. Een volgende ontmoeting staat gepland op 4 maart 2009.

Henny Peters, voorzitter Boskapel bestuur

HET KERSTSPEL VAN DE KINDEREN

Ik mocht met kerst Maria zijn.

Het kerstspel heette: “ De herbergier die niet kon slapen.”

Jozef en Maria wilden in de herberg slapen, maar de herberg was vol. De herbergier kon niet slapen omdat er steeds een engel

kwam die hem wakker maakte. De herbergier kreeg spijt omdat hij Jozef en Maria had weggestuurd. Toen nam hij een kommetje soep mee en ging Jozef en Maria zoeken. Het kindje Jezus werd gespeeld door Olivia. Ze was heel erg lief en schattig. Ik vond het heel leuk.

Marijn Loonstra

ADVENTSACTIE 2008. REACTIE UIT DE CONGO

Mede-Christenen van de Boskapel!

Mijn oud-medestudent Jan Broeders schreef het goede nieuws, een Blijde Boodschap, dat uw advents- en kerstactie voor het blindenproject zoveel heeft opgebracht. Geweldig. Heel hartelijk dank. Zo kunnen de onderwijzers een goede stage maken van drie maanden in een blindencentrum, en het resterende geld dient dan voor de aanschaf van didactisch materiaal. Dit project voor blinde kinderen paste wel heel bijzonder in de liturgie van advent en kersttijd. Daar komt steeds het thema terug van licht dat opduikt in de duisternis. Door uw bijdrage kunnen we onderwijs geven aan onze blinde kinderen, en onderwijs is verlichting van de geest. Wel heel bijzonder hoe mevrouw Juliana Fragoso getuigd heeft. Mijn hartelijke groeten speciaal voor haar. Ook voor haar werd dit project weer een bron van licht, want ze is er door bemoedigd om zich te gaan inzetten voor andere projecten voor blinden.

Zo ziet U, lieve mensen van de Boskapel, dat uw actie meer is dan alleen maar geld inzamelen. Het was werkelijk mensen licht brengen in hun donkere bestaan. En dat is grandioos. Heel hartelijk dank. Ga zo door!! Want dat is echte liturgie en dat is echt kerk-zijn.

Pater Martien Konings in Kisangani, Congo, Afrika.

JULIANA FRAGOSO OVER HET ADVENTSPROJECT

‘Ik wil leven en niet geleefd worden’.

Het succes van het adventsproject van de Boskapel heeft mij meer zelfvertrouwen gegeven. Ik vond het fijn om bij te dragen aan de toekomst van blinde kinderen in een Afrikaans land. Ik heb gemerkt, dat het goed lukte om het belang van de actie over te brengen; juist omdat ik zelf blind ben. Ik ben

heel dankbaar, dat u zo royaal bent geweest en ruim 2550 Euro bij elkaar hebt gebracht. Door uw vrijgevigheid maakt u goed onderwijs voor andere blinde kinderen die, net als ik, in Afrika geboren zijn, mogelijk. Zonder aangepast onderwijs hebben blinde kinderen in Afrika geen mogelijkheid om zelfstandig te worden.

Zelf ben ik geboren in Angola en heb daar tot mijn twaalfde jaar gewoond. Toen heb ik de kans gekregen om naar Nederland te komen en hier, binnen SENSIS in Grave, een goede scholing te krijgen. In het onderwijs voor blinden wordt veel meer beroep gedaan op zintuigen als de tast, het gehoor en de reuk.

Belangrijk is ook, dat dingen omschreven worden. Als u mij bijvoorbeeld zegt: ‘Daar vliegt een vogel’ moet u mij wel erbij vertellen welke kleuren dat dier heeft en hoe groot hij is. Dan pas kan ik mij een voorstelling maken.

In Angola waren mijn ontwikkelingskansen nul komma nul. Men ging er vanuit, dat ik niet naar school kon gaan, of naar een sportschool. Overal werd ik bij geholpen en ik moest er altijd dankbaar voor zijn ook. Als ik aangaf, dat ik iets zelf wilde doen, voelden de mensen, die mij met de beste bedoelingen hielpen, zich gekwetst. Ik leefde daar via anderen. Anderen bepaalden

mijn leven. Ik kreeg geen kans om zelf keuzes te maken en dingen uit te proberen.

Die kansen heb ik in Nederland wel gekregen. Natuurlijk kom ik daardoor ook keihard mijn beperkingen tegen. Dingen die me lukken, stemmen mij heel positief. Dit adventsproject is een echte positieve ervaring in mijn leven. Mijn ideaal voor de toekomst is namelijk om blinde kinderen in Angola te helpen bij hun ontwikkeling. Daarom volg ik op het ogenblik een sociaalpedagogische opleiding. Dank zij de geslaagde actie heb ik meer vertrouwen gekregen in mijn mogelijkheden. Het is goed, dat ik in Nederland ben. Hier ben ik opgegroeid, maar mijn roots liggen toch in Afrika. Daar ben ik geboren. Daar wil ik de kennis die ik me in Nederland eigen maak, in praktijk brengen.

Juliana.

EERSTE COMMUNIE 2009

Binnenkort wil de kindernevendienst weer starten met de voorbereidingen voor de Eerste Communie. Zijn er kinderen die dit jaar mee willen doen? Van harte welkom!

Op dit moment hebben zich al zes kinderen aangemeld: Bauke, Femke, Femke, Iris, Marleen en Remy.

Samen op weg naar...

Met name **'het gezamenlijke'** van de voorbereiding is van groot belang: samen op weg naar, ouders die met elkaar praten over de Eerste Communie, kinderen die samen werken aan een project, de opdrachten thuis maken en in de Boskapel nabespreken. Verder samen een bezoek brengen aan de molen, samen brood bakken en tot slot, als hoogtepunt, samen voor het eerst meedoen bij het breken en delen van het Brood.

Mocht u belangstelling hebben dan kunt u uw kind opgeven bij Joost of bij iemand van de kindernevendienst.

Birgitte Ligtenberg

OP BEDEVAART, STAPVOETS, SOMS IN DRAF

Zoals u zich misschien kunt herinneren zijn Erik en Ineke van Bronswijk in juli 2007 met paard en wagen vertrokken op

pelgrimstocht naar het Heilige Land en mogelijk naar Mekka. Zij leggen die tocht af in etappes. Ineke gaat niet altijd mee, maar vergezelt Erik regelmatig. Met name als het hoogzomer is en 's winters zijn ze in

Nederland. Ik had een interview met hen over hun 3de etappe, die ging van Arles in Zuid-Frankrijk naar Bagni di Lucca in Toscane, Italië.

“Deze etappe werd gekenmerkt door ziekten en blessures van het paard Partout, maar het geluk was dat ons dat steeds overkwam op de mooiste plekken, zowel wat natuur als religie betreft. In Lorgues (Provence) stonden we binnen de muren van een Russisch Orthodox Klooster. Ik was daar zoals op zovele andere plaatsen als pelgrim hartelijk welkom! Interessant is dat daar de

Partout in het Russisch Orthodoxe klooster

kloostergemeenschap gevormd wordt door monniken, die al of niet getrouwd zijn. Ook waren er nonnen al of niet getrouwd. De niet-getrouwden woonden binnen de muren, de anderen met hun gezinnen daarbuiten. Het was dus een bonte gemeenschap die daar

's morgens de mis bijwoonde. Behalve het in wijn gedrenkte brood van de Eucharistie kreeg iedereen brood uitgereikt bij de uitgang van de kerk en ik als pelgrim kreeg een extra groot stuk

en bij vertrek ook nog eens de pelgrimszegen van de bisschop! Ik reisde verder langs de kust. Bij Nice werd het paard ziek en door een goed woordje van een dierenarts genoten we gastvrijheid in de paardenkliniek horend bij een renbaan. Partout stond daar tussen dure renpaarden en kreeg alle tijd te herstellen op deze ook voor mij prachtige plek! In Monaco hebben we het gepresteerd met paard en wagen door de stad te rijden, door de tunnel waar de jaarlijkse auto- rally van Monte Carlo gehouden wordt en langs de luxueuze jachten in de haven. We hadden veel bekijks en ik voelde dat de mensen daar het contrast ervoeren tussen het geluk van vrijheid en eenvoud tegenover rijkdom en luxe. Verder in Italië bleven we de kustweg volgen. We reden altijd aan de uiterste rechterkant van de weg en vanaf mijn hoge zitplaats had ik alle dagen een schitterend uitzicht op de Middellandse Zee! In Imperia bezocht ik een klooster van Franciscanen die in het koord van hun habijt niet 3 knopen hebben (herinnerend aan hun geloften van gehoorzaamheid, armoede en kuisheid), maar nog een 4de knoop: zij hebben een speciale band met Maria en daarom bidden zij elke dag uitgebreid de rozenkrans. We verbleven in Genua, een stad met bolwerken van kloosters van diverse ordes. Deze kloosters waren in vroegere tijden pleisterplaatsen voor pelgrims die van hieruit overstaken naar het Heilige Land.

Lopend langs de Italiaanse kust kreeg Partout tweemaal een
hoefontsteking. Daarom moesten we telkens een weekje uitrusten
aan de kust. Daar was niets ergs aan! Ik stond met de wagen op
het strand en elke morgen zwommen Partout en ik in zee! Zo vlak

Kapelletje van Prins Nicolai

bij zee is wel geen gras, ik had altijd maar
een beetje hooi in voorraad. Maar elke dag
kwam er wel iemand hooi brengen, zomaar
uit sympathie! Het is ongelooflijk zoveel
aardige mensen ik heb ontmoet! Ik leek een
voor hen nooit uitgekomen droom te
vertegenwoordigen, een diep gevoeld
verlangen naar een vrij, basaal en onthaast
leven: het was er bij hen nooit van gekomen: onmogelijk, niet
gedurfd, te riskant, andere dingen waren voorgegaan, en wat
hadden ze daarvoor niet laten liggen... Rond Allerheiligen was ik
in Recco; ik vierde er Allerzielen met de plaatselijke bevolking.
Zij begraven hun doden in muren die tegen de hellingen gebouwd
zijn, zo is er een hele dodenstad ontstaan met straten tussen de
muren. Er heerste een haast gezellige sfeer onder de bezoekers
alsof ze op familiebezoek waren. De doden in de muren, waarvan
de hoger gelegen met een trapje bezocht werden, voelden dichter
bij. In Sestri Levante ging ik weer landinwaarts. Het weer sloeg
om en werd geleidelijk aan slechter. We gingen uiteindelijk naar
Bagni di Lucca in Toscane. In de 19de eeuw was dit een van de
meest luxueuze badplaatsen van Europa. Van heinde en ver kwam
men voor de heilzame werking van de waterbronnen daar. Zo ook
de Russische prins Nicolai Demidoff. Hij vond genezing voor een
ongeneeslijke ziekte en uit dankbaarheid bouwde hij er in 1828
een kapelletje. Wat ik zo bijzonder vind is dat dit kapelletje niet
gebouwd is ter ere van een of andere heilige, maar uit
dankbaarheid voor het geneeskrachtige water, voor de Natuur dus
(en uiteindelijk uit dank aan God). In Bagni di Lucca heb ik paard
en wagen in goede zorgen achtergelaten. In maart hoop ik van
daar weer verder te trekken.”

VERSLAG LEESGROEP 13 JANUARI 2009-01-14

We lazen deze eerste bijeenkomst in het nieuwe jaar *De Overgave* van Arthur Japin. Dit is een boeiende en soms aangrijpende roman over liefde en haat, woede en wrok. Liefde tussen een grootmoeder en haar kleindochter in de eerste helft van de 19de eeuw in Amerika, toen de settlers westwaarts trokken en het land nog niet de Verenigde Staten heette. Alle genoemde gevoelens en emoties spelen tegelijk in het hoofd en hart van grootmoeder Sallie ('Granny') Parker. Zo stelt ze bijvoorbeeld: "Als je iedere troost voorbij bent, lijkt haat een laatste hoop".

Ze is met haar tweede echtgenoot en haar uitgebreide familie naar het Wilde Westen getrokken om zich er te vestigen en misschien wel Gods woord te verkondigen bij de Indianen. Bij een aanval van de Indianen op het Parker fort, gebouwd als basis voor hun ontwikkelingswerk, worden haar man en schoonzoon gedood en zijzelf aan de grond gespietst, maar niet gedood. Haar dochter en favoriete kleindochter, Cynthia-Ann, worden door de Indianen als buit meegevoerd. Sallie's verdere leven wordt bepaald door haar staalharde wil, gevoed door haat- en wraakgevoelens, om haar ontvoerde geliefden terug te vinden. De titel van de roman slaat op de overgave van Sallie om haar haat in te wisselen voor gevoelens van begrip voor de andere (de indiaanse) cultuur. Ze kan, zo voelden we, ook slaan op de overgave van de laatste der Comanche indianen aan de blanke overheersing.

Japin slaagt er overigens overtuigend in de verbondenheid met de natuur die de indiaanse cultuur kenmerkt over het voetlicht te brengen. Cynthia-Ann leert tijdens haar leven in de Comanche stam welke genezende krachten in de natuur schuilen. De wreedheid van de indianen wordt uitgelokt door de manier waarop

de blanken met de indianen omgaan. Zo moorden de blanken de enorme kuddes bizens uit om zo de indianen van hun levensonderhoud te beroven en tot overgave te dwingen.

Sallie vertelt haar levensverhaal (de roman is één grote flashback, en tegelijk haar ‘overgave’) aan iemand die, zo heeft ze ontdekt, haar grootste vijand zou moeten zijn: haar achterkleinzoon, de zoon van Cynthia-Ann en haar indiaanse man. Cynthia-Ann is uiteindelijk, helemaal ‘verwilderd’, teruggevonden met haar dochtertje Toshannah door het leger. Cynthia-Anns zoontje Quanah (Sallies achterkleinzoon, dus) wilde niet mee met de ‘bevrijders’ en koos voor zijn indianenstam, waarvan hij het hoofd wordt. Hij zoekt veel later naar zijn moeder (Cynthia-Ann) en zusje, en komt zo op het spoor van zijn overgrootmoeder. De karakteristieke sturse en grove manier waarop Sallie hem ontvangt is kenmerkend voor haar hele rol in het boek: een sterke vrouw (wij zouden de term ‘manwif’ willen gebruiken) die van zichzelf zegt dat wat ze in haar kop heeft niet in haar kont zit. Zo trekt ze zich ook niets aan van de schijnheilige uitbanning door haar geloofsgenoten, die vinden dat als je verkracht bent door indianen, je niet meer tot de club kunt horen!

Ze heeft, zo vertelt ze haar achterkleinzoon, uiteindelijk haar kleindochter teruggekregen en heeft geprobeerd haar te ‘civiliseren’ en weer Engels te leren. Dat lukte maar half, maar intussen heeft diezelfde kleindochter haar wel, met haar indiaanse kruidenkennis, genezen van een ernstige ziekte. Als Toshannah, Sallies achterkleindochter, aan diezelfde ziekte sterft, weigert Cynthia-Ann verder te leven en stopt gewoon met eten en drinken. Daar zit Sallie dan, alleen en verlaten en nog steeds vol wrok. Haar toestemming om met haar achterkleinzoon haar leven door te nemen en haar haat te laten varen is in feite haar overgave. Een citaat uit het laatste deel van de roman karakteriseert de hoofdpersoon Sallie en laat tegelijk zien hoe ze met zichzelf in het reine komt: “Nou goed, je vergeeft of iets wat daarvoor zou

moeten doorgaan, prachtig allemaal, en dan? ... Die jarenlange haat, als die wegvalt, wat moet daarvoor dan in de plaats komen? ... Waarmee zal ik dan mijn hart eens volplempen, met spijt soms? ... En dan? Gaan zitten jammeren om alle jaren die ik aan mijn venijn heb verdaan? ... Of er nog iets te redden was geweest als ik voor mezelf had gekozen in plaats van te blijven strijden voor iedereen die ik toch al had verloren. Wel, ik heb het zo gedaan zoals ik het gedaan heb. En kom me er nou niet mee aan dat dat geen liefde was”.

Japin heeft met *De Overgave* een prachtige roman geschreven waarin de hoofdpersoon door wat ze zegt en hoe ze dat doet wordt gepresenteerd. Nergens is een alleswetende auteur in het boek aan het woord, die je deelgenoot maakt van hoe hij of zij de hoofdpersoon ziet. De lezer trekt zijn eigen conclusies, en dat maakt het boek zo sterk.

Gerard Willems.

VOOR U GELEZEN: AUGUSTINUS' DE STAD VAN GOD, BOEK XI (2)

Als Augustinus begint met zijn bespreking van de zevende dag van de schepping komt hij onmiddellijk met de opmerking dat als God dan rust, dat uiteraard niet betekent dat God zich de eerste zes dagen heeft ingespannen, dat zou ‘pueriliter’ (kinderlijk) denken zijn. Het betekent het rusten van hen die in God hun rust vinden. Met een parallel verklaart hij dat nader: als je spreekt van de blijdschap van een huis, dan gaat het over de blijdschap van de bewoners en niet van het huis zelf. Met een blijde brief is het al niet anders. Hij vermeldt vervolgens wel dat de sabbatrust daar mee te maken heeft maar zegt dat hij er later op terug zal komen. Dat gebeurt dan pas in het allerlaatste hoofdstuk (30) van het

allerlaatste boek (XXII). Geduld was kennelijk ook in Augustinus' dagen al een schone zaak.

Omdat, zo zegt Augustinus vervolgens, hij het plan heeft opgevat over het ontstaan van de heilige stad te spreken, wil hij eerst over de heilige engelen spreken, een onderdeel van die stad dat te meer gelukkig is omdat het nooit 'peregrinata' is geweest, letterlijk vertaald: in den vreemde is gegaan oftewel afgedwaald is. Maar de vraag is waar in het scheppingsverhaal de engelen staan! Augustinus kiest voor de mening dat met de schepping van het licht (Genesis 1,3) de schepping van de engelen is bedoeld. Moet wel want de Schrift getuigt op andere plaatsen van het bestaan van engelen. Hoe dan moeten we denken over de duivels, de gevallen engelen? De engelen waren goed zoals al het geschapene, maar niet zonder meer goed zoals de Schepper. De engelen waren vrije wezens en dus konden ze zich ook van God afwenden. Sommigen deden dat en werden slecht, maar – en daar legt Augustinus keer op keer de nadruk op – ze werden niet slecht in hun wezen of hun natuur, maar ze werden slecht in hun wil. Natuurlijk probeert Augustinus ook de scheiding tussen goede en slechte engelen in het scheppingsverhaal te vinden. De verklaring van de engelen met het licht mag ons dan al wat gekunsteld lijken, maar hoe moet het dan met de slechte engelen, slecht in hun wil? Hier komt ook de eeuwige vraag naar boven borrelen hoe de Schepper en het kwaad zich tot elkaar verhouden, de eeuwige vraag of er naast de Schepper een andere macht is die het kwaad in zich heeft en zo niet of de Schepper het kwaad dan gewild en geschapen heeft. Een van de grondgedachten van Augustinus is dat de Schepper een ordening heeft toegepast: de Schepper ordent de goedheid van al het geschapene en de slechte wil van de vrije schepsels en de gevolgen daarvan. Ordenen wil dan zeggen: het in het plan van zijn voorzienigheid opnemen. "De duivel", zo staat er in hoofdstuk 14, "bleef niet bij de waarheid omdat de waarheid niet in hem is." Het kwaad, zegt Augustinus wat verderop, hoort wel *bij* de natuur, maar is *tegen* de natuur. En dan komt er in

hoofdstuk 18 een essentiële uitspraak over de antithesen of de opposita, de tegenovergestelden: licht bestaat alleen als er ook donker is en zo staat goed tegenover kwaad, leven tegenover dood, de vrome mens tegenover de zondaar. Telkens gaat het om het contrast van de lijnrecht tegenover elkaar geplaatste dingen. Je zou het ook als volgt uit kunnen drukken: het goede bestaat alleen bij de gratie van het slechte, als het slechte niet zou bestaan, bestond het goede evenmin. Na de (on)mogelijkheid van een aantal andere opvattingen te hebben besproken volgt er een lange verhandeling over de Drie-eenheid waarna Augustinus terugkomt op het scheppingsverhaal en de engelen. In zes dagen is de schepping voltooid. Zes is een volmaakt getal. We laten Augustinus zelf aan het woord: “Zes is namelijk het eerste getal dat vol wordt gemaakt door zijn eigen delen, dat wil zeggen door zijn zesde deel, zijn derde deel en zijn helft, respectievelijk één, twee en drie, die bij elkaar opgeteld zes geven.” De engelen en hun tegenpolen, de duivels, zijn in die schepping elkaars tegenovergestelden evenals licht en donker. Die twee soorten engelen zijn een voorafspiegeling van de twee steden waarover Augustinus nu al vrijwel 11 van de 22 boeken heeft voltooid. Augustinus sluit boek XI af met het verwerpen van twee afwijkende opvattingen waar het gaat over het scheppingsverhaal. Ten eerste dat de engelen geschapen zouden zijn bij de scheiding van de wateren: onzin want als de engelen dan gescheiden zouden zijn, zouden ze daarvóór geschapen moeten zijn. Ook met de mening dat het water niet is geschapen omdat dat met niet zoveel woorden in Genesis staat, rekent hij resoluut af: met het scheppen van de aarde zorgde de Schepper tegelijk voor het water. Veel meer woorden aan die opvatting te besteden vindt Augustinus kennelijk niet nodig. In boek XII komen de gevallen engelen uitvoerig aan de orde.

Chris Dijkhuis

VAN DE AMNESTYTAFEL

Jarenlang tekenden de kinderen van mijn school de kaarten die vanuit de Boskapel werden verstuurd voor de gevangenen.

Als er een groetenactie in zicht kwam, ging ik de klassen rond en vertelde over Amnesty en maakte hen enthousiast om een mooie kaart te tekenen.

In mijn eigen klas zat de toen 6-jarige Stephan die altijd erg geïnteresseerd luisterde naar mijn verhalen over vrijheid en gevangenen zijn. Zijn moeder kwam af en toe kaarten brengen die hij thuis had getekend. Hij had een voorkeur voor de kleur roze en als ik papier uitdeelde koos hij altijd die kleur, wat hem altijd weer een hoongelach opleverde van de andere jongens die in zijn groepje zaten.

“Als je roze kiest ben je een homo of een meisje” riepen ze en ik legde voor de zoveelste keer uit dat iedereen zijn eigen lievelingskleur mocht hebben en dat had niets met jongen- of meisje-zijn te maken. Maar Stephan bleef bij zijn keuze en ging zijn eigen gang. En ik bewonderde zijn vasthoudendheid.

Enige tijd geleden liep ik in het centrum van Nijmegen en werd aangesproken door een stoere knappe knul die mij aankeek en vroeg of ik juffrouw Ank was. Het was Stephan en we haalden herinneringen op en ik vertelde hem over de mooie tekeningen die hij maakte en hij vroeg: “Hè juf ben je nog steeds bij Amnesty?” “Natuurlijk” zei ik en hij glunderend: “Weet je juf ik ben nou zelf lid van Amnesty”. Blij lachend vervolgden we allebei onze weg.

De eerste actie van onze groep in 2009 had een mooi resultaat want alle kaarten werden verkocht. Namens Amnesty International onze hartelijke dank voor uw enthousiasme.

Ank van Balkom

